

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ЕТНОКУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Мета. Метою статті є визначення поняття етнокультурного потенціалу як складової соціально – економічного потенціалу регіону.

Методика. Методичні засади дослідження включали застосування аналітичного, синтетичного, дедуктивного та індуктивного методів. При цьому використовувалися також табличний та графічний методи.

Результати. Визначено поняття етнокультурного потенціалу як складової соціально – економічного потенціалу регіону. Представлено компоненти та функціонально – компонентну структуру етнокультурної територіальної системи регіону. З огляду на виявлені функціональні завдання етнокультурного потенціалу регіону, визначено основні напрямки його реалізації.

Наукова новизна. Вдосконалено визначення поняття «етнокультурного потенціалу» як складової соціально – економічного потенціалу регіону через його співвідношення із поняттям «етнокультурний ресурс». Визначено компоненти та вперше представлено функціонально – компонентну структуру етнокультурної територіальної системи регіону. Вдосконалено перелік функціональних завдань етнокультурного потенціалу регіону та основних напрямків його реалізації.

Практична значимість дослідження визначається його актуальністю для реалізації етнокультурного потенціалу в регіональному розвитку території, зокрема через використання в туризмі на засадах сталості.

Ключові слова: етнокультурний потенціал, етнокультурна територіальна система, компоненти етнокультурної територіальної системи, функціонально – компонентна структура, культурна спадщина

СУЩНОСТЬ И СТРУКТУРА ЭТНОКУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА

Цель. Целью статьи является определение понятия этнокультурного потенциала как составляющей социально – экономического потенциала региона.

Методика. Методические основы исследования включали применение аналитического, синтетического, дедуктивного и индуктивного методов. При этом использовались также табличный и графический методы.

Результаты. Определено понятие этнокультурного потенциала как составляющей социально – экономического потенциала региона. Представлены компоненты и функционально – компонентная структура этнокультурной территориальной системы региона. Учитывая выявленные функциональные задачи этнокультурного потенциала региона, определены основные направления его реализации.

Научная новизна. Усовершенствовано определение понятия «этнокультурного потенциала» как составляющей социально – экономического потенциала региона через

его соотношение с понятием «этнокультурный ресурс». Предложены компоненты и впервые представлена функционально – компонентная структура этнокультурной территориальной системы региона. Усовершенствован перечень функциональных задач этнокультурного потенциала региона и основных направлений его реализации.

Практическая значимость исследования определяется его актуальностью для реализации этнокультурного потенциала в региональном развитии территории, в частности через использование в туризме на основе устойчивости.

Ключевые слова: этнокультурный потенциал, этнокультурная территориальная система, компоненты этнокультурной территориальной системы, функционально – компонентная структура, культурное наследие.

UDC 911.3: 008

Mikhaliuk Maryna Mykhaylivna

Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine, e-mail: marina_mikhaliuk@ukr.net

THE ESSENCE AND STRUCTURE OF ETHNOCULTURAL POTENTIAL OF REGION

Goal. The article aims to define the concept of ethnocultural potential as a component of the socio – economic potential of region.

Method. Methodical bases of the research lie in the implementation of analytical, synthetic, deductive and inductive methods. Tabular and graphical methods were applied as well.

Results. The concept of ethnocultural potential as a component of socio – economic potential of region is defined. The components as well as functional – component structure of the ethnocultural spatial system of region are presented. Based on the revealed functional tasks of the ethnocultural potential of region, the main directions of its realization are determined.

Scientific novelty. The definition of the notion of «ethnocultural potential» as an integral part of the socio–economic potential of region has been improved due to its correlation with the notion of «ethnocultural resource». The components and, for the first time, the functional – component structure of the ethnocultural spatial system of region is presented. The list of functional tasks of the ethnocultural potential of region and the main directions of its realization is improved.

The practical significance of the research is determined by its relevance for the implementation of ethnocultural potential in the regional development of the territory, in particular through the use of tourism based on sustainability.

Keywords: ethno – cultural potential, ethno – cultural spatial system, components of the ethno – cultural spatial system, functional–component structure, cultural heritage

Постановка проблеми. В сучасному глобалізованому світі визначного значення набуває унікальна культурна спадщина. У «Порядку денному культури на ХХІ ст.» культура визначається принципово широко – як спосіб життя людини, перетворюючи її на четверту опору в трикутнику стійкого розвитку території (навколишнє середовище, соціальна інтеграція та економіка) [11]. Останнім часом у всьому світі, і в Україні зокрема, зростає роль етнічної культури в регіональному розвитку території. Збереження етнокультурного різноманіття та реалізація етнокультурного потенціалу здатна перерости в конкурентну перевагу. Етнокультурний потенціал є складовою соціально – економічного потенціалу регіону поряд із економічним, рекреаційним, природно –

ресурсним, соціально – екологічним, соціально – демографічним, науково – технічним, виробничим, інформаційним, аграрним, трудовим, соціальним, ідеологічним та організаційним потенціалами [3]. Реалізація етнокультурного потенціалу та окремих його компонентів забезпечує формування та підтримку механізмів саморозвитку етнічних спільнот держави, сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіону, залучаючи додаткові кошти на його розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття етнокультури та її процесів широко досліджується вченими інших галузей – історії, філософії, політології, філології, соціології, психології, культурології, педагогіці тощо. В межах суспільно – географічної науки питання етнокультурного потенціалу досліджуються найчастіше в межах країн СНД. Серед зарубіжних вчених досить ґрунтовно розглядали зазначене поняття С. Панікарова, Л. Анжиганова [5], Л.Сафіулін, І.Гафуров, Р.Шайдулін, Н.Сафіулін [12].

За останні десятиріччя в Україні опубліковано низку наукових праць, де повністю або частково висвітлюються аспекти територіальної організації культури (О.Федюк [10], О.Ріпка [8], К. Поливач [6], В.Воловик [2]). Актуальними є вивчення соціокультурних аспектів територіальної ідентичності населення (Я. Олійник і О. Гнатюк [7]). Проте кількість праць, де розкриті питання етнокультурного потенціалу регіону є досить незначною. Найчастіше поняття розглядають досить загально в дискурсі розвитку туризму (етнічного, культурно – пізнавального) як його конкурентну перевагу [1].

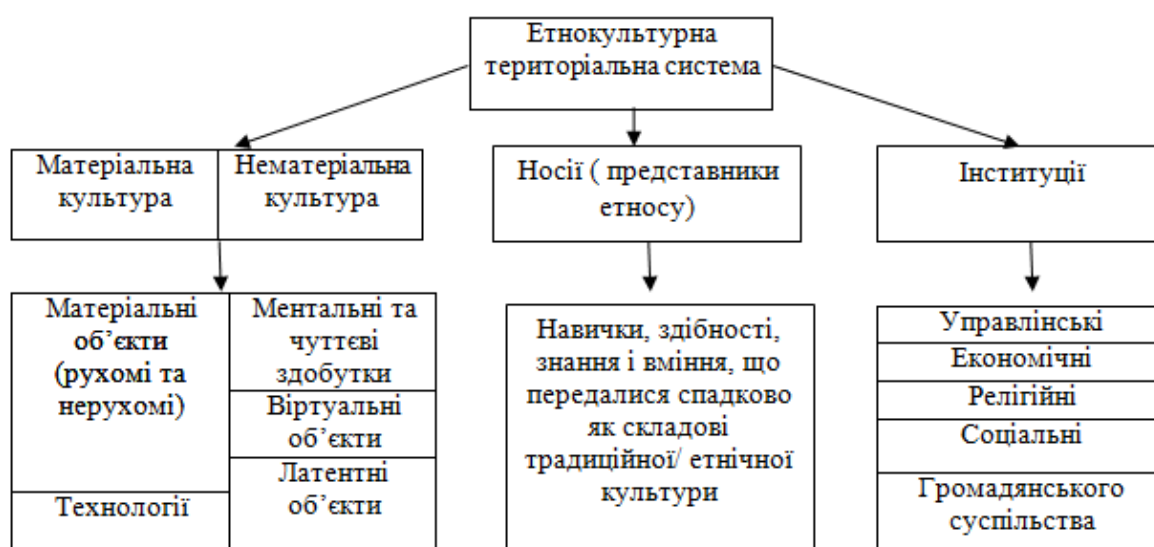
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на існуючі публікації, що присвячені зазначеній проблематиці, недостатньо розробленим залишається поняття «етнокультурного потенціалу» як складової соціально – економічного потенціалу регіону, а також структура етнокультурної територіальної системи регіону. Без чіткого виділення компонентів етнокультурної територіальної системи регіону та її функціонально – компонентної структури, неможливо сформулювати функціональні завдання етнокультурного потенціалу регіону та основні напрямки його реалізації у регіональному розвитку території.

Формулювання цілей статті (Постановка завдання). Метою статті є розкриття поняття «етнокультурного потенціалу» як складової соціально – економічного потенціалу регіону через його співвідношення із поняттям «етнокультурний ресурс», визначення компонентів етнокультурної територіальної системи регіону та її функціонально – компонентної структури, виділення функціональних завдань етнокультурного потенціалу регіону та основних напрямків реалізації його компонентів.

Виклад основного матеріалу. Якщо поняття «ресурс» – це те, що вже використовується, то поняття «потенціал» у широкому сенсі – сукупність наявних факторів, які можуть бути використані для досягнення певної мети, результату. На нашу думку, сукупність матеріальних і

нематеріальних чинників і засобів традиційної культури, які можуть бути використані для задоволення потреб людей і підвищення конкурентоспроможності регіону є «етнокультурним потенціалом». Етнокультурний потенціал, що залучений для підвищення конкурентоспроможності регіону є конкурентним потенціалом.

Основа етнокультурного потенціалу регіону становить етнокультурна територіальна система – сукупність взаємопов'язаних компонентів матеріальної та нематеріальної культури, інституцій та представників етносу, що взаємодіють у відповідному регіональному геокультурному просторі, та виступають як можливості для підвищення конкурентоспроможності регіону. На нашу думку, така система може включати наступні компоненти: матеріальну та нематеріальну культуру, носіїв (представників етносу) та інституції (Рис.1).

Рис.1 Структура етнокультурної територіальної системи регіону (Авторська розробка)

Основними елементами матеріальної культури постають матеріальні об'єкти: рухомі (одяг, предмети народного побуту, твори мистецтва) та нерухомі (споруди, комплекси, визначні місця тощо). Важливими є технології, що забезпечують етнокультурні потреби людства за допомогою технічних засобів. До елементів нематеріальної культури належать ментальні та чуттєві здобутки (мова, знання, традиції, символи). Віртуальні об'єкти відображають етнокультурну спадщину у технологічній сфері, як правило, через комп'ютерну візуалізацію артефактів або віртуальних реалій оточення (3D моделювання, графіка та анімація тощо). До латентних належать приховані етнокультурні об'єкти, що існували у минулому, проте наразі відсутні. Основним компонентом постають представники етносу з їх навичками, здібностями, знаннями і вміннями, що передалися спадково як складові традиційної/ етнічної

культури. До них належать релігійні, національні, регіональні відмінності (усні традиції та форми вираження, зокрема мова; виконавські види мистецтва–театр, музика, танці; соціальні практики, ритуали і свята; знання та практики, що стосуються природи та всесвіту; традиційні ремесла). Включення зазначених компонентів в соціально – економічні відносини забезпечує інституційний компонент, до якого належать: управлінські інститути: органи державної влади та місцевого самоврядування (міністерства культури, регіонального розвитку, адміністрації територіальних органів управління); економічні інститути (туристична індустрія з етнічною складовою (заклади харчування; заклади розміщення; організації з продажу сувенірної продукції, туристичні організації); релігійні інститути (релігійні організації: релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), духовні навчальні заклади, та об'єднання, що складаються з вищезазначених релігійних організацій); соціальні інститути (центри розвитку народних ремесел та художніх промислів, етнічні клубні формування (колективи, гуртки, студії, любительські об'єднання), заклади культури (музеї, клубні заклади (клуби, будинки культури, палаци культури тощо), архіви, бібліотеки, театри, історико-культурні заповідники, комплексита парки тощо); освітньо – наукові заклади (середні, зокрема недільні школи та позашкільні заклади (гуртки, групи, секції, відділення, відділи, студії та інші творчі об'єднання) із етнокультурним ухилом, ВНЗ та науково-дослідні інститути етнокультурного профілю; інститути громадянського суспільства: національно – культурні товариства (асоціації, ради, спілки, альянси, культурні центри, громади) , громадські організації.

До чинників, що впливають на змістовну насиченість, внутрішній поділ і динаміку розвитку етнокультурної системи регіону впливають: суспільно- спільнот людей; господарська спеціалізація території; рівень потреб населення у етнокультурних благах (об'єктах та засобах задоволення етнокультурних потреб); державна (місцева) політика у сфері культури й етнічних меншин; рівень впровадження інновацій; професійно-кваліфікаційний, освітній, творчий потенціал та рівень самоорганізації населення. Тому функціонально– компонентна структура етнокультурної системи – сукупність взаємопов'язаних суб'єктів етнокультурної діяльності (закладів, підприємств, установ, організацій, товариств, клубних формувань, окремих митців), що виробляють етнокультурні блага (Рис.2).

Етнокультурний потенціал території може по-різному проявлятися на різних рівнях економіки. На макрорівні – етнокультурна спадщина є ресурсом самореалізації особистості як в повсякденному, так і суспільному житті. Етнокультурний потенціал населення реалізується в продукції і послугах, сприяє зростанню його конкурентоспроможності та збільшенні прибутку. На мезорівні етнокультурна спадщина здатна формувати унікальний вигляд території, що проявляється в специфіці економічної діяльності, в привабливості та конкурентоспроможності.

Реалізація етнокультурного потенціалу дозволяє забезпечити комунікацію між активними суб'єктами місцевої громади, що сприяє формуванню спільних інтересів та цілей. На макрорівні етнокультурна спадщина підвищує конкурентоспроможність економіки країни через ресурс мультикультурності, беручи участь в побудові міжнародних зв'язків [5].

Можна виділити наступні функціональні завдання етнокультурного потенціалу: зберігаюче(збереження матеріальної та духовної етнокультурної спадщини); ідентифікуюче (посилення відчуття приналежності до певного етносу, культивування етнокультурної гідності); інтеграційне (полягає в об'єднанні представників етносу у цілісне співтовариство, яке функціонує як живий організм); розподіляюче (інформація і знання передаються і, як економічний ресурс, приносять вигоди носіям); освітньо – виховне – формування всебічно – розвиненої особистості з толерантним відношення до представників різних етносів; пізнавально-туристичне – розвиток туризму на базі етнокультурних ресурсів території; духовно-просвітницьке – створення умов для відродження і розвитку релігійного життя територіальних громад; трансляційне-передача соціального – культурного досвіду етносу від одного покоління людей до іншого; соціально-економічне – пов'язане із підвищенням соціально-економічної конкурентоспроможності регіону.

Компоненти, що становлять структуру етнокультурного потенціалу, можуть реалізуватися в багатьох напрямках, а отже відкривати різноманітні можливості для регіону (табл. 1.).

Таблиця 1

Напрямки реалізації етнокультурного потенціалу регіону (Авторська розробка)

Напрямки реалізації етнокультурного потенціалу	Результати реалізації етнокультурного потенціалу
Підтримка та розвиток етнічних груп	Реалізація в регіоні державних цільових програм, проєктів міжнародних фондів та ін., що направлені на збереження та розвиток культурної самобутності етносу
Поліпшення міжнародних та міжрегіональних зв'язків з етнічно близькими народами	Збільшення обсягу міжнародної торгівлі, обсягу іноземних інвестицій, формування толерантності та взаємоповаги у представників різних народів тощо
Розвиток туризму	Збільшення кількості туристів, зростання доходів від туризму, створення нових робочих місць, формування унікального диверсифікованого турпродукту тощо
Розвиток етноекonomіки та релігійної економіки	Зростання обсягів виробництва і торгівлі товарами релігійного призначення та етноекonomіці, збільшення кількості зайнятих в етноекonomіці, відродження традиційних промислів і ремесел
Формування або посилення регіональної ідентичності	Зміна міграційного балансу, зростання інвестицій тощо
Збереження об'єктів матеріальної етнокультурної спадщини	Відновлення та збереження об'єктів матеріальної етнокультурної спадщини
Розвиток інфраструктури, комунальних служб, транспортної системи території	Покращення та модернізація інфраструктури, комунальних служб, транспортної системи, поліпшення зовнішнього естетичного вигляду території

Прикладом підтримки та розвитку етнічних груп на державному рівні може слугувати реалізація в регіоні державних цільових програм, проектів міжнародних фондів, спрямованих на підвищення витрат задля вирішення питань, пов'язаних з збереженням і розвитком етнічних груп, наданням більшої свободи для розвитку культурного своєрідності. Поліпшення міжнародних та міжрегіональних (економічних, культурних, інформаційних) зв'язків з народами, близькими за етнічними, культурними, релігійними ознаками сприяє збільшенню обсягу міжнародної торгівлі та іноземних інвестицій, формуванню толерантності та взаємоповаги у представників різних народів, використанню досвіду зі збереження етнокультурної спадщини, створенню сприятливого іміджу країни загалом та ін. Розвиток туризму сприяє збільшенню кількості туристів та зростанню доходів від туризму, залучаючи кошти до місцевих бюджетів та зменшуючи рівень безробіття у регіонах. Етнокультурний потенціал сприяє створенню унікального диверсифікованого турпродукту, що знижує сезонність попиту. Підвищення економічної ефективності традиційних форм господарювання пов'язане із зростанням обсягів виробництва, кількості зайнятих в етноекономіці та відродженням традиційних ремесел. Формування або посилення регіональної ідентичності у свідомості мешканців регіону має вплив на зміну міграційного балансу, зростання інвестицій, стимулює активність місцевих громад тощо. Принципового значення набуває збереження об'єктів матеріальної етнокультурної спадщини. Розвиток інфраструктури, комунальних служб, транспортної системи території означає покращення та модернізацію інфраструктури, комунальних служб, транспортної системи, поліпшення естетичного вигляду території.

Висновки. Отже, «етнокультурний потенціал» є оцінкою етнокультурних ресурсів в їх сукупності, або як різних компонентів потенціалу конкретної місцевості. Основу етнокультурного потенціалу регіону становить етнокультурна територіальна система – сукупність взаємопов'язаних компонентів матеріальної та нематеріальної культури, інституцій та представників етносу, що взаємодіють у відповідному регіональному геокультурному просторі, та виступають як можливості для підвищення конкурентоспроможності регіону. Компонентами такої системи є: матеріальна та нематеріальна культура, представники етносу та інституції. Водночас функціонально – компонентною структурою етнокультурної системи є сукупність взаємопов'язаних суб'єктів етнокультурної діяльності (закладів, підприємств, установ, організацій, товариств, клубних формувань, окремих митців), що виробляють етнокультурні блага (об'єкти та засоби задоволення етнокультурних потреб).

До функціональних завдань етнокультурного потенціалу належать: зберігаюче, ідентифікуюче, інтеграційне, розподіляюче, освітньо – виховне, пізнавально – туристичне, соціально – економічне. Етнокультурний потенціал може реалізуватися в багатьох напрямках,

зокрема сприяти збереженню етнокультурної спадщини, забезпечувати підтримку механізмів саморозвитку етнічних спільнот держави та формуванню взаємоповаги у представників різних народів. Використання такого потенціалу підвищує конкурентоспроможність регіону і продукції етнокультурного комплексу, сприяє розвитку туризму, зменшуючи безробіття та залучаючи додаткові кошти на розвиток регіону.

Список використаних джерел:

- 1.Бачинська І., Шикеринець В. Етнокультурний потенціал як один з чинників розвитку туристичного регіону/ І. Бачинська, В. Шикеринець// Розвиток етнотуризму: проблеми та перспективи: зб. матер.Всеукр. наук. – практ. конф. молодих вчених (Львів, 2 –3 березня 2011 р.)/ Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Львівський інститут економіки і туризму. – Львів: ЛІЕТ, 2011. – С.204-210.
- 2.Воловик В. Етнокультурні ландшафти: регіональні структури і природокористування / В.Воловик. – Вінниця: ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2013. – 464 с.
- 3.Калинникова И. Основные составляющие социально-экономического потенциала региона/ И. Калинникова// Управление социально – экономическим потенциалом региона. – СПб.:Питер, 2009. – С.30.
- 4.Кулаковська І. Етнокультурний потенціал як чинник підвищення екскурсійної привабливості регіону/ І. Кулаковська// Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – К.: Міленіум. – № 3. – С. 73–76.
- 5.Паникарова С. Структурно – функціональна конфігурація етнокультурного потенціала регіона/ С. Паникарова, Л. Анжиганова// Проблемы современной экономики. – СПб, 2010. – Вип.35. – С.319– 323.
- 6.Поливач К.Культурна спадщина та її вплив на розвиток регіонів України (суспільно-географічне дослідження): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук: спец. 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / К.Поливач. – Київ, 2007. – 24 с.
- 7.Олійник Я. Методичні підходи до дослідження територіальної ідентичності населення / Я. Олійник, О.Гнатюк // Український географічний журнал. – Київ, 2013. – №3. – С. 34-39.
- 8.Ріпка О. Географія культури як напрямок суспільної географії/ О. Ріпка // Часопис соціально – економічної географії. Міжрегіональний збірник наукових праць. – Харків, 2007. – Випуск 2. – С. 200-207.
- 9.Федорак В. Етнокультурний потенціал як один з чинників розвитку туристичного регіону / В. Федорак // Карпатський край: наукові студії з історії, культури, туризму. – Івано – Франківськ, 2015. – Вип. 1–2 (6–7): січень – грудень. – С. 218–223.
- 10.Федюк О. Географія культури – важливий напрямок соціально- економічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://svit-ekranu.org.ua/f_geogr_u.htm.
- 11.Agenda 21 for culture/ United Cities and Local Governments – Committee on culture/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.agenda21culture.net/index.php/docman/agenda21/212-ag21en/file_
- 12.Safiullin L. Socio– economic development of the region and its historical and cultural heritage/ L. Safiullin, I. Gafurov, R.Shaidullin, N.Safiullin//Life Science Journal: Acta Zhengzhou University Overseas Edition,2014. – Vol.11(6). – P. 400–404.

Список использованных источников:

- 1.Бачинская И., Шикеринец В. этнокультурный потенциал как один из факторов развития туристического региона / И. Бачинская, В. Шикеринец // Развитие этнотуризма: проблемы и перспективы: сб. матер.Всеукр. наук. – практической. конф. молодых ученых (Львов, 2 -3 марта 2011) / Министерство образования и науки, молодежи и спорта Украины, Львовский институт экономики и туризма. – Львов: ЛИЭТ, 2011. –С.204–210.
- 2.Воловик В.Этнокультурные ландшафты: региональные структуры и природопользования/ В.Воловик. – Винница: ООО «Винницкая городская типография», 2013. –464с.
- 3.Калинникова И. Основные составляющие социально-экономического потенциала региона/ И. Калинникова // Управление социально – экономическим потенциалом региона. – СПб.: Питер, 2009. – С.30.

4. Кулаковська І. етнокультурний потенціал як фактор підвищення екскурсійної привлекательності регіону / І. Кулаковська // Вестник Государственной академии руководящих кадров культуры и искусств. – К.: Милениум. – 2010. – № 3. – С. 73–76.
5. Паникарова С. Структурно - функціональна конфігурація етнокультурного потенціала регіону / С. Паникарова, Л. Анжиганова // Проблеми сучасної економіки. – СПб. – 2010. – Вип. 35. – С. 319–323.
6. Поливач К. Культурне насліддя і його вплив на розвиток регіонів України (общественно-географическое исследование): Автореф. дис. на получение наук. степени канд. геогр. наук: спец. 11.00.02 «Экономическая и социальная география» / К. Поливач. – Киев, 2007. – 24 с.
7. Олійник Я. Методическі підходи к дослідженню територіальної ідентичності населення / Я. Олійник, О. Гнатюк // Українська географічний журнал. – Киев, 2013. – № 3. – С. 34–39.
8. Рипка А. Географія культури як напрямлення общественої географії / В. Репка // Журнал соціально - економічної географії. Міжрегіональний збірник наукових трудов. – Харків, 2007. – Випуск 2. – С. 200–207.
9. Федорак В. етнокультурний потенціал як один із факторів розвитку туристического регіону / В. Федорак // Карпатський край: наукові дослідження по історії, культурі, туризму. – Івано – Франківськ, 2015 – Вип. 1–2 (6–7): январь – декабрь. – С. 218–223.
10. Федюк А. Географія культури – важне напрямлення соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://svit-ekranu.org.ua/f_geogr_u.htm.
11. Agenda 21 for culture / United Cities and Local Governments – Committee on culture / [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.agenda21culture.net/index.php/docman/agenda21/212-ag21en/file>.
12. Safiullin L. Socio– economic development of the region and its historical and cultural heritage/ L. Safiullin, I. Gafurov, R. Shaidullin, N. Safiullin // Life Science Journal: Acta Zhengzhou University Overseas Edition, 2014. – Vol. 11(6). – P. 400–404.

References:

1. Ethnoculturalniy potentsial yak odyin z chynnykiv rozvytku turystychnogo regionu/ I. Bachynska, V. Shynkarets // Rozvytok etnoturizmu: problemy ta perspektyvy: zb. mater. Vseukr. nauk. – prakt. konf. molodykh vchenykh (Lviv, 2–3 bereznya 2011r.). Ministerstvo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Lvivskiy institut ekonomiky i turizmu. – Lviv: LIET, 2011. – 202–204.
2. Volovyk V. Ethnoculturalni landshafty: regionalni struktury i pryrodokorystuvannya/ V. Volovyk. – Vinnytsya: TOV «Vinnytska miska drukarnya», 2011. – 464p.
3. Kalinnikova I. Osnovnye sostavlyaiushie sotsialno – ekonomicheskogo potentsiala regiona / I. Kalinnikova // Upravlenie sotsialno – ekonomicheskim potentsialom regiona. – St. Petersburg: Piter, 2009. – P. 30.
4. Kulakovska I. Etnokulturalniy potentsial yak chynnyk pidvyshennya ekskursiynoi pryvablyvosti regionu / I. Kulakovska // Visnyk Derzhavnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. – Kyiv: Milenium. – 2010. – № 3. – P. 73–76.
5. Panikarova S. Strukturno – funktsionalnaya konfiguratsiya etnokulturalnogo potentsiala regiona/ S. Panikarova, L. Anzhiganova // Problemy sovremennoy ekonomiki. – St. Petersburg, 2010. – Vol. 35. – P. 319–323.
6. Polyvach K. Kulturna spadshyna ta ii vplyv na rozvytok regioniv Ukrainy (suspylnno-geografichne doslidzhennya) / K. Polyvach // Avtoref. na zdobuttya nauk. stupenya kand. geogr. nauk: spets. 11.00.02 «Economic and social geography». – Kyiv, 2007. – 24p.
7. Oliinyk Ya., Gnatiuk O. Metodychni pidkhody do doslidzhennya terytorialnoi identychnosti naseleennya/ Ya. Oliinyk, O. Gnatiuk // Ukrainskii geografichnyi zhurnal. Kyiv, 2013. – № 3. – P. 34–39.
8. Ripka O. Geografiya kultury yak napryamok suspylnoi geografii/ O. Ripka // Chasopys sotsialno – ekonomichnoi geografii. Mizhregionalnyi zbirnyk naukovykh prats. – Kharkiv, 2007. – Vol. 2. – P. 200–207.
9. Fedorak V. Etnokulturalniy potentsial yak odyin z chynnykiv rozvytku turystychnogo regionu/ V. Fedorak // Karpatskii kraj: naukovy studii z istorii, kultury, turizmu. – Ivano-Frankivsk, 2015. – Vol. 1–2 (6–7). – P. 218–223.
10. Fediuk O. Geografiya kultury – vazhlyvyi napryamok sotsialno – ekonomichnykh doslidzhen Available at: http://svit-ekranu.org.ua/f_geogr_u.htm.
11. Agenda 21 for culture/ United Cities and Local Governments – Committee on culture. Available at: <http://www.agenda21culture.net/index.php/docman/agenda21/212-ag21en/file>.
12. Safiullin L. Socio– economic development of the region and its historical and cultural heritage/ L. Safiullin, I. Gafurov, R. Shaidullin, N. Safiullin // Life Science Journal: Acta Zhengzhou University Overseas Edition, 2014. – Vol. 11(6). – P. 400–404.